

**Wyrok z dnia 12 maja 2005 r.**

**I UK 275/04**

**1. Udział wspólnika spółki cywilnej, którego wkład nie polega na świadczeniu usług (art. 861 § 1 k.c.), w zysku wypracowanym przez innych wspólników, nie jest wykonywaniem pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 267).**

**2. Wspólnik spółki cywilnej, którego wkład nie polega na świadczeniu usług, nie jest objęty obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.**

Przewodniczący SSN: Józef Iwulski, Sędziowie SN: Beata Gudowska (sprawozdawca), Barbara Wagner.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 maja 2005 r. sprawy z odwołania Zbigniewa C. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w S. o świadczenie rehabilitacyjne, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 27 maja 2004 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

### **U z a s a d n i e n i e**

Decyzją Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 czerwca 2003 r. zobowiązano Zbigniewa C. do zapłaty kwoty 34.007,42 zł z odsetkami w wysokości 12.362,98 zł tytułem zwrotu świadczenia rehabilitacyjnego pobranego nienależnie w okresie od dnia 24 maja 2001 r. do dnia 18 maja 2002 r. Organ ubezpieczeń społecznych ustalił, że w trakcie pobierania tego świadczenia, przysługującego z pracowniczego ubezpieczenia chorobowego w związku z niezdolnością do pracy spowodowaną wypadkiem przy pracy, ubezpieczony został w dniu 4 czerwca 2001 r.

zgłoszony do ubezpieczenia zdrowotnego, a od dnia 24 maja 2001 r. do dnia 18 maja 2002 r. także do ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej jako wspólnik spółki cywilnej „E.S.”. Fakt ten został zakwalifikowany jako wykonywanie pracy zarobkowej powodujące - z mocy art. 17 w związku z art. 22 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa - utratę prawa do świadczenia rehabilitacyjnego, i - na podstawie art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych - obowiązek zwrotu pobranego świadczenia.

Wyrokiem Sądu Rejonowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 12 listopada 2003 r. decyzja ZUS została zmieniona przez ustalenie prawa Zbigniewa C. do świadczenia rehabilitacyjnego i zwolnienie go z obowiązku jego zwrotu. Sąd Rejonowy, uznając zasadność odwołania, powołał się na pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 6 lutego 2001 r., III ZP 31/00 (OSNAPiUS 2002 nr 18, poz. 445) i wskazał, że pozbawienie ubezpieczonego prawa do świadczenia mogłoby nastąpić, gdyby jego niezdolność do pracy powstała po ustaniu tytułu ubezpieczenia, podczas gdy w przedmiotowej sprawie niezdolność do pracy powstała w trakcie ubezpieczenia i trwała po jego ustaniu. Przede wszystkim jednak uznał, że nie można mówić o podjęciu przez skarżącego działalności zarobkowej, gdyż mimo po przystąpieniu do spółki cywilnej „E.S.” nie pracował ani nie prowadził działalności gospodarczej. Do dnia 4 czerwca 2001 r. działalność spółki była zresztą zawieszona, a po jej podjęciu, nie on lecz wspólnicy zgłosili go do ubezpieczeń społecznych (zgodnie z informacją uzyskaną w ZUS) mimo nieprowadzenia przez niego działalności zarobkowej.

W apelacji organ ubezpieczeń społecznych zarzucił pominięcie dowodów świadczących o prowadzeniu przez ubezpieczonego działalności gospodarczej, które realizowało się w uzyskaniu wpisu do ewidencji tej działalności, udziale w posiedzeniach wspólników oraz przystąpieniu do ubezpieczenia.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 27 maja 2004 r. oddalił apelację, wskazując, że ubezpieczony po przystąpieniu do spółki cywilnej nie wykonywał żadnej działalności, gdyż był w tym czasie niezdolny do pracy i podlegał intensywnemu leczeniu kręgosłupa, sam zaś udział w spółce cywilnej i opłacanie składek ubezpieczeniowych ocenił jako niewystarczającą podstawę do stwierdzenia, że wykonywał działalność zarobkową. O wykonywaniu takiej działalności nie mogło także świadczyć jego

uczestniczenie w posiedzeniu wspólników w dniu 30 czerwca 2001 r. odbytym wyłącznie w celu podjęcia decyzji o podziale zysków. Sąd zwrócił również uwagę, że udział ubezpieczonego wyniósł tylko 10%, podczas gdy pozostali wspólnicy, wykonujący działalność, dla której spółka została założona, uzyskali po 45% zysku. Uwzględnił, że ubezpieczony uczestniczył w tym podziale tylko dlatego, że wspólnicy chcieli mu pomóc w zebraniu środków na operację w Niemczech. Uznał, że pozbawienie ubezpieczonego prawa do świadczenia rehabilitacyjnego mogłoby nastąpić w okolicznościach przewidzianych w art. 15 i nast. ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, a te w przedmiotowej sprawie nie zachodziły.

Kasacja organu rentowego, oparta na podstawie naruszenia art. 17 w związku z art. 22 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, przez przyjęcie, że „ubezpieczonemu przysługuje prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od dnia 1 czerwca 2001 r. do dnia 18 maja 2002 r. i zwolnienie go z obowiązku zwrotu świadczenia za ten okres”, zawierała wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy lub uchylene zaskarżonego wyroku i wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania. Rozpoznanie kasacji skarżący uzasadnił potrzebą wykładni przepisów stanowiących jej podstawę przez wyjaśnienie, „czy prowadzenie działalności gospodarczej i pobieranie z niej dochodów stanowi przesłankę utraty prawa do świadczenia rehabilitacyjnego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jedyny podniesiony przez skarżącego zarzut kasacyjny dotyczył naruszenia przepisów prawa materialnego, w związku z czym Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji, a w tym - mającym zasadnicze znaczenie w sprawie - stwierdzeniem, że w trakcie pobierania świadczenia rehabilitacyjnego ubezpieczony nie wykonywał działalności gospodarczej.

Należy zauważyć, że Sąd pierwszej instancji za podstawę prawną rozstrzygnięcia przyjął art. 13 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (w brzmieniu Dz.U. Nr 60, poz. 636 ze zm.), którego celem jest zapewnienie środków utrzymania do

czasu ustania niezdolności do pracy i podjęcia nowej działalności zarobkowej. Przepis ten, jak zresztą trafnie stwierdził także Sąd drugiej instancji, w stanie prawnym sprzed dnia 1 lipca 2004 r. znajdował zastosowanie tylko w sytuacji, w której niezdolność do pracy powstała po ustaniu tytułu ubezpieczenia (por. art. 12 pkt 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz.U. Nr 121, poz. 1264). Z ustalonych przez Sądy faktów wynika, że niezdolność Zbigniewa C. do pracy powstała w czasie zatrudnienia w ramach stosunku pracy, w związku z tym mógł utracić prawo do świadczenia rehabilitacyjnego, gdyby w ustalonym stanie faktycznym zaszyły przesłanki określone w art. 17 ust.1 i 2 ustawy. Sąd Okręgowy stwierdził jednak, że opisane w art. 15 i nast. ustawy okoliczności pozbawienia prawa do świadczenia z ubezpieczenia chorobowego nie zaistniały. Stosownie do art. 17 ustawy zasiłkowej, ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Ponadto, zasiłek chorobowy nie przysługuje w wypadku, gdy zaświadczenie lekarskie zostało sfałszowane. Zgodnie z art. 22 ustawy, przepis ten ma odpowiednie zastosowanie do świadczenia rehabilitacyjnego. Celem zawartej w nim normy jest zapobieżenie nadużywaniu prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego w okresie niezdolności do pracy polegające na wykonywaniu pracy zarobkowej lub wykorzystywaniu zwolnienia lekarskiego do innych celów niż służące poprawie stanu zdrowia ubezpieczonego. W tej sytuacji rozważenia wymagało, czy Zbigniew C. wykonywał w czasie pobierania świadczenia rehabilitacyjnego pracę zarobkową lub wykorzystywał zwolnienie lekarskie niezgodnie z jego przeznaczeniem.

Bezsporne jest, że przed ustaniem stosunku pracy ubezpieczony został współnikiem spółki cywilnej, a zatem przedsiębiorcą w rozumieniu art. 2 ust. 3 obowiązującej wówczas ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.), w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej. Wkład ubezpieczonego do spółki związanej na podstawie art. 860 k.c. nie polegał jednak na świadczeniu usług (art. 861 § 1 k.c.) i przedmiotem jego działania w spółce nie było wykonywanie działalności gospodarczej, o której mowa w art. 2 ust. 1 wymienionej ustawy, nie był więc on - stosownie do art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) - obowiązkowo objęty ubezpieczeniem (por. wyroku Sądu Najwyż-

szego z dnia 12 stycznia 2000 r., II UKN 302/99, OSNAPiUS 2001 nr 9, poz. 326, z dnia 10 grudnia 1997 r., II UKN 392/97, OSNAPiUS 1998 nr 19, poz. 584, z dnia 14 kwietnia 1999 r., II UKN 570/98, OSNAPiUS 2000 nr 13, poz. 518). W związku z tym nietrafny jest argument skarżącego, że o utracie prawa do świadczenia rehabilitacyjnego decydował fakt zgłoszenia do ubezpieczenia.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym sprawę podziela pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 1999 r., II UKN 570/98 (OSNAPiUS 2000 nr 13, poz. 518), że wspólny cel gospodarczy, do którego osiągnięcia zobowiązują się wspólnicy spółki cywilnej niekoniecznie musi oznaczać tylko cel zarobkowy, a realizacja tego celu nie zawsze będzie równoznaczna z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej. Skoro więc obowiązek ubezpieczenia społecznego został nałożony na wspólników spółki cywilnej od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, to gdy działalność ta nie została rozpoczęta i nie była wykonywana, obowiązek ubezpieczenia nie obejmuje tych wspólników.

Ostatecznie, skoro Sąd Okręgowy ustalił, że w okresie pobierania świadczenia rehabilitacyjnego ubezpieczony nie był pracownikiem spółki cywilnej, nie świadczył pracy w ramach jakiegokolwiek stosunku pracy ani nie wykonywał działalności gospodarczej, a wnoszący kasację nie podniósł zarzutu dokonania błędnych ustaleń faktycznych, Sąd Najwyższy, związany ustaleniami dokonanymi przez ten Sąd, nie mógł sięgnąć po inną ocenę prawną.

Mając to na względzie orzekł jak w sentencji (art. 393<sup>12</sup> k.p.c.).

=====